

§163

Införande av perukbidrag vid könsdysfori (HSN/780/2023)

Sammanfattning

I Region Jämtland Härjedalen finns ett förskrivardirektiv för peruker, i vilket det framgår att vuxna enligt vissa kriterier kan beviljas ett bidrag om högst 6 Tkr per år och patient (exkl. moms). Könsdysfori innebär ett psykiskt lidande eller en försämrad förmåga att fungera i vardagen, som orsakas av att könsidentiteten inte stämmer överens med det registrerade könet. Perukbidraget i Region Jämtland Härjedalen omfattar i dagsläget inte könsdysfori. Inom Regionens verksamhet har dock frågan väckts om bidrag även ska kunna förskrivas till patienter med könsdysfori som har behov av peruk. Gemensam nämnd avseende samordnad upphandling, lagerhållning och distribution av sjukvårdsprodukter samt hjälpmedel (GNUS) beslutade den 7 november 2022 att tillsätta en utredning för att se över frågan.

Utredningen visar att målgruppen för peruk till patienter med könsdysfori främst är kvinnor som har bytt kön efter att ha fötts som biologiska män. Inom Region Jämtland Härjedalen arbetar ett särskilt utredningsteam inom Område Psykiatri (KIM) för personer med könsdysfori med en önskan om byte av juridisk könsidentitet och/eller könsbekräftande behandling. Såväl personal vid KIM som individer i den aktuella patientgruppen uppger att det finns behov av hjälpmedel - däribland peruk - för att dessa patienter på ett naturligt sätt ska kunna smälta in i både privata och offentliga sammanhang. Perukbidrag skulle underlätta mycket i vardagen, både emotionellt och ekonomiskt. Både KIM och brukare anser att möjligheten att få perukbidrag skulle öka berörda patienters livskvalitet.

Socialstyrelsen gav 2015 ut ett kunskapsstöd om vård av vuxna med könsdysfori, där en rekommendation ges att hälso- och sjukvården bör erbjuda hjälpmedel, bl.a. peruker, till personer med könsdysfori. Rekommendationen stöds av RFSL. En omvärldsanalys av övriga regioner ger vid handen att tre regioner i dagsläget har regler som uttryckligen inkluderar könsdysfori i kriterierna för perubidrag. Ytterligare fyra regioner har inte uttryckliga kriterier om könsdysfori, men generella formuleringar i reglerna som heller inte utesluter att könsdysfori kan omfattas. Övriga 14 regioners regler för perukbidrag, inkl. Jämtland Härjedalen, medger i dagsläget inte perukbidrag för könsdysfori. Den nationella högspecialiserade vården inom området kommer enligt bedömning inte att omfatta hårsättning som även fortsatt kommer att ligga kvar hos respektive region att besluta.

Utifrån den utredning som har genomförts bör Region Jämtland Härjedalen utvidga kriterierna för förskrivning av peruk med patient från och med 18 år med fastställd diagnos transsexualism/könsdysfori. Förskrivningsrätten för peruk för aktuell målgrupp läggs på läkare med specialistkompetens inom psykiatri eller dermatologi. I nuläget finns ingen finansiering för en utvidgning av kriterierna vid dagens nivå på bidraget. Omvärldsanalysen av perukbidrag i andra regioner i Sverige visar att flera regioner har ett lägre perukbidrag än Jämtland Härjedalen. En möjlighet som bör övervägas är därför att sänka dagens perukbidrag

i Jämtland Härjedalen om 6 Tkr per år och patient till 5 Tkr. per år och patient för samtliga patienter. Det skulle innebära att den totala budgeten för perukbidrag hålls på ungefär samma nivå, eller till och med kan bli något lägre. Nackdelen för de patientgrupper

som i dagsläget får perukbidrag om 6 Tkr. år och patient vore att de skulle förlora 1 Tkr. Per år och patient. Det positiva med en sådan lösning vore dock att alla patienter med behov av peruk skulle omfattas av bidraget. Att vissa patientgrupper får perukbidrag om 6 Tkr. per år och patient, medan en annan - mycket utsatt och sårbar patientgrupp - blir helt utan bidrag skulle kunna upplevas som orättvis och ojämlig vård. Olika patientgrupper med liknande behov bör behandlas lika.

Gemensamma nämnden för upphandling av sjukvårdsprodukter m.m. behandlade ärendet vid sitt sammanträde 2023-04-03 och beslutade att överlämna ärendet för vidare hantering i hälso- och sjukvårdsnämnden.

Utifrån ett underlag från KIM i Östersund (barn och unga utreds och behandlas inom Region Västerbotten, där peruk ingår som hjälpmedel) har en beräkning gjorts. Omkring två-tre nya patienter årligen med fastställd diagnos könsdysfori uppskattas ha behov av peruk till en kostnad motsvarande fastställt bidrag 6 Tkr. Den totala kostnaden beräknas därmed till 12-18 Tkr per år för dessa två-tre patienter. Utöver det tillkommer patienter med behov av initialt perukbidrag, som sedermera behöver förnyas. Dessa är svåra att uppskatta på ett tillförlitligt sätt, men kan antas öka något i volym efter hand. Enligt KIM kan antalet uppskattas uppgå till omkring 20 patienter med diagnosticerad könsdysfori totalt, som årligen kan komma att ansöka om perukbidrag. Det skulle innebära att den totala kostnaden i Region Jämtland Härjedalen skulle uppgå till omkring 100-120 Tkr per år. Under 2022 betalades totalt 709 Tkr ut i perukbidrag i Region Jämtland Härjedalen. Det motsvarar 118 patienter totalt per år.

Hälso- och sjukvårdsnämnden tillstyrker gemensamma nämndens förslag om införande av perukbidrag till patienter med könsdysfori. Hälso- och sjukvårdsnämnden föreslår dock att befintligt bidrag istället sänks med 500 kr (istället för 1Tkr och bedömningen är att detta räcker för att nå kostnadsneutralitet samtidigt som befintliga patienter inte drabbas av ett kraftigt sänkt bidrag.

Sammantaget leder förslaget till ett årligt bidrag på 5 500 kr för samtliga patienter som kan få perukbidrag, vilket också bidrar till en mer jämlik vård.

Förslag till beslut

Hälso- och sjukvårdsnämnden föreslår regionfullmäktige

1. Kriterierna för att erhålla perukbidrag utvidgas till att omfatta personer med könsdysfori.
2. Befintligt perukbidrag om 6000 kr/år sänks till 5 500 kr/år för även kunna inkludera patientgruppen könsdysfori.

Yrkanden

Carl- Oscar Fransson (M) yrkar på att ärendet återremitteras.

"Återremissen innefattar på punkt 1:

Gällande könsdysfori hänvisas till en rekommendation som är 8 år gammal. Sedan dess finns mer kunskap kring könsdysfori, kunskapsstyrningen har införts, nämnden för högspecialiserad vård har hanterat frågan kring behandling av könsdysfori och tillhörande hjälpmedel. Mot bakgrund av detta bör ärendet återremitteras för att inhämta ett utlåtande från ansvarig nationellt programområde, NPO, för att få senaste kunskap och rekommendationer innan nämnden tar beslut i frågan.

Återremissen innefattar på punkt 2:

I det fall en ny patientgrupp ska rymmas inom samma tilldelade budget innebär det en påverkan för alla andra patienter som redan har rätt till bidrag. En risk och konsekvensanalys bör göras för denna grupp vad detta innebär."

Elin Hoffner (V) yrkar avslag på återremissyrkandet.

Propositionsordning

Ordföranden ställer proposition på om ärendet ska avgöras idag eller återremitteras och finner att ärendet ska avgöras idag.

Ordföranden ställer proposition på regiondirektörens förslag i punkt 1 och finner det antaget.

Yrkanden

Carl-Oscar Fransson (M) gör följande ändringsyrkande i punkt 2:

"att bidraget ska ligga kvar 6000kr för samtliga."

Anette Rangdag (SD) yrkar bifall till Carl-Oschar Franssons (M) ändringsyrkande.

Katarina Nyberg Finns (S) yrkar bifall till regiondirektörens förslag i punkt 2.

Propositionsordning

Ordföranden ställer proposition på regiondirektörens förslag i punkt 2 och Carl-Oscar Franssons ändringsyrkande och finner regiondirektörens förslag antaget.

Votering

Votering begärs och följande propositionsordning föreslås:

Den som bifaller regiondirektörens förslag punkt 2 röstar 'Ja'.

Den som bifaller ändringsyrkandet röstar 'Nej'.

Med sju ja-röster och sex nej-röster finner ordföranden regiondirektörens förslag antaget.

Beslut

Hälso- och sjukvårdsnämnden föreslår regionfullmäktige

1. Kriterierna för att erhålla perukbidrag utvidgas till att omfatta personer med könsdysfori.
2. Befintligt perukbidrag om 6000 kr/år sänks till 5 500 kr/år för även kunna inkludera

patientgruppen könsdysfori.

Reservationer

Magnus Rönnerfjäll (C), Peter Johansson (C), Jennie Klaesson (M), Carl-Oscar Fransson (M), Mats E Nilsson (M) och Anette Rangdag (SD reserverar sig till förmån för Carl-Oscar Franssons avslagsyrkande med följande motivering:

"Vi reserverar oss till en sänkning av det befintliga bidraget på 6000kr till 5500kr vilket är en försämring för de patienter som nu har tillgång till detta bidrag när man inför en ny patientgrupp samtidigt som man inte tillför mer pengar."

Expedieras till

Regionstyrelsen, GNU,

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse Införande av perukbidrag vid könsdysfori
- Protokollsutdrag Gemensamma nämnden för upphandling av sjukvårdsprodukter m.m. (GNU) 2023-04-03 § 23 Perukbidrag vid könsdysfori

Paragrafen är justerad

Voteringslista: §163

Ärende: Införande av perukbidrag vid könsdysfori, HSN/780/2023

Voteringslist(or)

Omröstning om avslag eller bifall till Carl-Oscar Fransson (M) ändringsyrkande

Ledamot	Ja	Nej	Avstår
Katarina Nyberg Finn (S), Ordförande	X		
Roger Östlund (S), Ledamot	X		
Karin Näsmark (S), Ledamot	X		
Elin Hoffner (V), 1:a vice ordförande	X		
Marie Svensson (V), Ledamot	X		
Margareta Mahmoud Persson (KD), Ledamot	X		
Lena Persson (KD), Ledamot	X		
Jennie Klaesson (M), Ledamot		X	
Mats E Nilsson (M), Ledamot		X	
Magnus Rönnerfjäll (C), 2:e vice ordförande		X	
Peter Johansson (C), Ledamot		X	
Anette Rangdag (SD), Ledamot		X	
Carl-Oscar Fransson (M), Ersättare		X	
Resultat	7	6	0